

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: „Rafiniran kulturni boj.“ — XIII. skupščina „Zaveze“ na Bledu. — Zmes. — Učiteljski pravnik. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

„Rafiniran kulturni boj.“

Poštenjak »Slovenec« je prinesel v 135. številki uvodni članek s tem naslovom. Članek je bil tako duhovit in rafiniran, da je moral poseči državni pravdnik vmes. To oskubljeno člankovo gradivo je naperjeno ponajveč proti šoli in učiteljstvu. To, kar se zdaj godi na šolskem polju, se ne more imenovati drugače, nego rafiniran kulturni boj proti katoliški cerkvi, tako piše ta poštenjak. Videti je, da mora biti dotičnik, ki je pisal omenjeni članek, nezrel politik, ali zagrizen in za resnico slep in gluhi klerikalni pobalin. Takim ljudem odgovarjati in dokazovati faktično stališče šole in učiteljstva, pomeni metati bob v steno. Vendar molčati ne moremo in ne smemo o takšnem izbruhu klerikalnih obrekovanj in laži.

Od onega časa, kar izhaja ta »brumna« duša »Slovenec«, kot nekdanji tednik in kasneje kot dnevnik, opazili smo rudečo politično nit, naperjeno proti šoli in učiteljstvu. Spominjamo se še dobro njegovih nekdanjih dopisov iz raznih krajev in o raznih časih. Preboleti ni mogel bridke izgube učiteljskega hlapčevanja in nadvlade nad šolo. Nova šolska postava, ponos učiteljstva, je bila prokleta in pri »Slovincu« vedno trn v peti. Butal in brcal je vedno sè svojo šepavo nogo ob njo. Spominjamo se še dobro, kako je hvalil učitelje, kateri so, hlapčevanja vajeni, vpogibali svoj tilnik svojim nekdanjim pašam, nasprotno pa neusmiljeno obdeloval one, kateri so bili toliko predrzni, da so se upali samovoljno javno nastopiti v društvih in drugod. Na Dolenjskem se je predrznil okoli 1886. leta neki mlad učitelj agitovati za občinsko volitev. Brali smo dopis o tem storjenem grehu in si ga zapomnili, da ga ne pozabimo nikoli. Tako zaničevalno, podlo in poniževalno je bilo vse izraženo, da je moralo boleti srce vsakega učitelja. Vrhutega so klicali na pomoč politično oblastvo, češ, ali ne vidite, kako se upa to človeče nastopati?! Vničite ga! Bridke ure je prestalo učiteljstvo tudi tista leta, ko je bilo raz leco oznanjeno, da naj pridejo davkoplačevalci v župnišče podpisavat protest zoper novi šolski zakon. A to so bile komaj začetne vaje bridkosti. Vedno glasneje se je pisalo zoper brezversko novo šolo. Raz leco so se čitali pastirski listi v tem smislu. Kaj je pa slovensko učiteljstvo reklo na to? Nič! Potrpelo je, vestno izpolnjevalo svoje dolžnosti ter upalo na boljše čase. Sovražnik nove šole ni našel nobene izjeme med slovenskim učiteljstvom. Vse

šole brez izjeme so bile brezverske! Tako saj je naše verno ljudstvo slišalo čitati pastirske liste raz leco. Bože mili ne daj, da bi kdo slišal, da so take šole in učiteljstvo drugod, pri nas na Slovenskem imamo pa verne in dobre učitelje, kateri poučujejo mladino v verskem duhu! Naše ljudstvo je moralo poslušati takšna obrekovanja leto za letom in našemu učiteljstvu so se sekale rane v srce, rane, katerih ni moglo izlepa preboleti. Takšna pisarija in ščuvanje zoper slovensko šolstvo in novo šolo se je ponavljalo v vedno hujšem tonu do novjših časov. V prejšnjih časih, to je: v Praprotnikovih dobi, se ni moglo učiteljstvo braniti zoper napade. Takrat še ni bilo politično zrelo, ni imelo političnega glasila, in nikdo se ni brigal zanj; »Slovenec« ne, ker njegova naloga je bila, novodobno šolo in učiteljstvo preganjati, obrekovati in spraviti jo ob dobro ime in ugled pri ljudstvu; »Slovenski Narod« tudi ne, ker ga je bilo sram, da bi zagovarjal in ščitil stan, kateri se pusti dan za dnevom, leto za letom blatiti, a ni bilo moža med njim, da bi se energično postavil po robu takošnim napadom. Slovensko učiteljstvo je v tem času pri učiteljskih konferencah in povsod pri zasebnih društvih pozdravljalo duhovnike kot svoje naklonjene prijatelje ter vedno in povsod povdarjalo edinstvo med šolo in cerkvijo. A, ko je sledil udarec za udarcem, rana za rano, je začelo osupnjeno gledati svoje »prijatelje« in začeli so se ogibati drug drugega vedno bolj in bolj. Kdor se sam ne spoštuje, podlaga je tujčevi peti, mislilo si je slovensko učiteljstvo. Oglasili so se tuintam možje, ki so povzdignili glas za svoj stan in svoje gmotne razmere. Beseda je dala besedo, polemika polemiko. »Slovenec« je po svojem odbijal ugovore, sam napadal, obrekoval, sumničil, denunciral, brcal, stokal in javkal. V novejši dobi se je vnel hud boj, boj na življenje in smrt, med šolo in kom? — cerkvijo! Bože mili, ne daj! Svete katoliške cerkve se ni dotikal nikdo, pa se je tudi ne bode! Slovensko učiteljstvo je bilo in bode jej zvesto vdano, je učilo in bode vedno učilo v njenem duhu. Ono je prišlo iz vernega naroda in hoče takšno biti in ostati. Neštevilnokrat je povdarjalo svoje versko prepričanje. Pisalo se je tudi, da naj nam povedo in pokažejo saj enega slovenskega učitelja, ki je brezverec in brezversko poučuje; slovensko učiteljstvo ga bode prvo kamenalo in mu usta zamašilo za vselej. Ono uči očitno ali javno in naša šola se imenuje javna ljudska šola.

Ako bi poučeval ta ali oni učitelj izročene mu otroke v brezverskem duhu, gotovo bi prišli prej ali slej takemu poučevanju na sled. Duhovniki in stariši motrijo naše delovanje v šoli z bistrim očesom, a niso zasledili do danes brezverskega pouka nikjer in nikoli, in nadejamo se, da ga tudi nikdar ne bodo. Čemu in zakaj se torej bije boj na življenje in smrt in s kom se to godi? Zoper sveto cerkev ne, ker do sedaj še niso iztaknili niti enega brezverskega učitelja. »Slovenec« pa vendar trdi, da je sedaj na šolskem polji rafiniran boj zoper katoliško cerkev. O, ta boj ni zoper katoliško cerkev, ne! Ta boj je zoper navadne zagrizene šolske sovražnike, zoper navadne lažnjivce in obrekovalce, zoper znane prijatelje temè in nazadnjaštva, ta boj se bije radi bridke izgube nadvlade nad šolo, ta boj je zoper klerikalizem! Dokler je učiteljstvo molče prenašalo udarce in vsa podla obrekovanja, se je nekam prezirljivo postopalo ž njim; sedaj pa, ko so izprevidili, da se je učiteljstvo organizovalo v bojne vrste, sedaj šele so izprevidili, da imajo opraviti z močnim in mogočnim sovražnikom. Čemu in zakaj se bije boj med šolo in duhovščino, izprevidi danes vsak slepec. Glasilo slovenskega klerikalizma »Slovenec« je toliko časa izzival, suval in brcal slovensko učiteljstvo, da se je predramilo, branilo in zjediniilo v bojne vrste, ter postalo to, kar je danes: svobodno miselno in napredno učiteljstvo, vneto za novo šolo. Sè strahom opazuje klerikalizem te vojne vrste. Po vsej pravici ga je tudi lahko strah, saj je učiteljstvo tisti faktor, ki delovanje, nakane in namene klerikalizma povsod paznim očem opazuje, ter istim nasprotuje. Ne v cerkvenih ampak v posvetnih zadevah je napredno učiteljstvo klerikalcem pravi trn v peti, zato udri, bij, laži, obrekuj, kradi čast, izpodkopuj ugled, da ne bode drlo nevedno ljudstvo za njimi čez drn in strn, da ne bode ono zapovedovalo v javnosti, brrr! — tega Bog ne daj! Delajmo, ljudje božji, dokler ni prepozno. Naš zagrizeni sovražnik, učiteljstvo, mora propasti, drugače smo izgubljeni, naš ugled je proč in bodočnost je za nas izgubljena. Na vsak način morajo biti teh misli klerikalni prvaki, drugače ne bi lagali in obrekovali na tak rafiniran način.

Rudeča nit, katero je bilo videti v našem klerikalnem časopisju že mnogo let, naperjeno proti učiteljstvu in šolstvu, ta nit je postajala vedno debelejša, postala je pasjemu biču podobna, s katerim je bila šola in učiteljstvo več ali manj vedno bičano. Vrhunec bičanja je bil lansko leto, ko se je predrznil ubogi ljudski učitelj postaviti kot kandidat proti klerikalnemu kandidatu. Oh, kako je ta bič pokal iz blagoslovljenih rok po ubogih učiteljih! Vse so bili ti ubogi trpini, samo ljudje ne! Nazadnje sneli so ti poštenjaki že debeli vrvi podobni bič raz razgarjeno in oguljeno gorjačo, ovili ga okoli vratu ubozega ljudskega učitelja kandidata, povzdignili ga na sramotilni oder in napravili napis: Luka pravi, vera iz šole!« Ti grdi zapeljivi lažnjivci! Ali se ne bojite Boga, da na tak grd način lažete in zasmehujete svojega nasprotnika? Ali se to pravi ljubiti svojega bližnega?

Čudimo se pogumu učiteljstva, da se je predrznilo iti v boj zoper tako mogočnega sovražnika. Resnično povedano, mi nismo pričakovali niti tolikega uspeha. Kjer je učiteljstvo delovalo, pokazali so se lepi uspehi. Žal, da ogromna večina ni ganila prsta! Gledali so raje in

poslušali, kako so raz leco in zunaj cerkve jemali čast stanovskemu sobratu. Tisti pa, ki so glasovali ali celo agitovali zoper svojega sobrata, so res pomilovanja vredni! Te uboge reve so poljubovale bič, s katerim so bili tepeni in vrhutega prosile, da naj se jih še v bodoče tepe. Učiteljstvo je imelo izkušnjo, bridko izkušnjo sicer, vendar koristno izkušnjo; izpoznalo je svojega zvitega in hinavskega sovražnika in svoje odpadle sobrate. Sedaj smo na čistem. Kaj bi duhovniki rekli, ako bi učiteljstvo le približno tako sramotilo duhovnike, kakor je ono o tej priliki sramotilo nas? In ta klerikalna klika se upa pisati o rafiniranem kulturnem boju med šolo in katoliško cerkvijo.

Nadalje pravi ta oskubljeni uvodni članek: »Učiteljstvo je žal prepojeno z liberalnimi nazori.« Res je to. Kdo je pa temu kriv? Nad trideset let ste nas izzivali, obrekovali in begali, sedaj pa tarnate, da smo vas zapustili; saj smo bili primorani, drugače bi se nam ves svet rogal! Mi smo liberalnih nazorov, pa nismo brezverci, kakor trdite v enomer ter nam čast in poštenje kradete, mi se branimo vaše prevlade v posvetnih rečeh, ker hočete biti povsod neomejeni gospodarji, zlasti pa nad šolo.

Dalje pohvali članek nekatere mnogoštevilne učiteljske omahljivce in potem pravi: »A večina pa gre med ljudstvo delovat z geslom, da mora vsak učitelj biti — protizupnik. Kmalu ne bode več župnije v škofiji, kjer ne bi bilo prišlo med šolo in cerkvijo do boja. Ali ni nasprotno res, gospoda? Da je naše učiteljstvo vsestransko delavno, in da ono vestno in natančno izpolnjuje svoje dolžnosti, tega niti ta poštenjak ne omenja, in da je to prvo in poglobitno njegovo geslo, tudi ne omenja, čemu tudi, še hvali naj ga, ta bi bila lepa! On raje iz principa laže, laže in obrekuje, kakor je že navajen, in trdi, da vsak učitelj mora biti protizupnik. Mi pa pravimo, da vsak učitelj spoštuje vsakega župnika, ako je vreden spoštovanja, in ako je le mogoče izhajati ž njim! Ako pa župnik načeloma učitelja prezira in preganja, ter mu dela vsakovrstne zapreke in ovire, kako bi bilo mogoče, da bi učitelj vse to voljno prenašal? To so vzroki več ali manj povsod, da se vname prepir; učitelj je razžaljen in zato ni primoran ponižati se, nasprotje raste in na ta način je ustvarjen »učiteljprotizupnik«. Dalje. Učitelji pišejo v »Narod« in tam nesramno trgajo čast svojim duhovnikom. — Da, da, vi smete učitelje mesariti, obrekovati in denuncirati, Bog ne daj pa, da bi se postopil učitelj nastopiti proti župniku. Po vašem so vaši sobrati nedotakljivi, čeprav so tudi iz mesa kot drugi ljudje in in so slabostim podvrženi, kot smo vsi sploh.

Ako vaš sobrat kaj zagreši, ga lepo pokrijete z plaščem ljubezni in molčečnosti. To je lepo in kolegijalno, vendar bi morali biti dosledni; priznati bi morali, da so tudi drugi podvrženi slabostim. Mnogo duhovnov pozabi, da imajo mnogo masla na glavi, in takim ni varno hoditi se gret na solnce. Ko prideta v nasprotje z učiteljstvom, ga dene na pranger in ga preganja. Ubogi učitelj naj sedaj molči, kaj? Ako molči, je znamenje, da je to zaslužil, poboljša naj se, pa bo mir. Ako je bil pa nedolžen, postavi se v bran, pozabljeno maslo pride na dan, in ogenj je v strehi. Tako se godi večinoma povsod. Seveda, krivi so sami učitelji, oni znajo trgati čast duhovnikom, duhovniki učiteljem pa ne! Mi smo principijelno zoper to, da pridejo take stvari v javnost, vendar vedno in vselej ni mogoče molčati.

»Boj proti cerkvi« je geslo cele liberalne učiteljske organizacije. Poleg stalne točke o zvišanju plač ni v vsem liberalnem učiteljskem programu drugega, nego boj cerkvi. Lažnjivci! Kdo se bojuje zoper cerkev? Kdo se vtika v vaše cerkvene zadeve? Ako se kritikuje vaše posvetno delovanje, vaše neumorno hrepenenje po posvetni časti in imetju, vaše rohnjenje raz leco zoper šolo in posvetne zadeve, vaše življenje in vedenje zunaj cerkve, ali se to pravi bojevati zoper cerkev? Vi ste razven svojega svetega opravila v cerkvi v drugih zadevah kritiki podvrženi kakor ostali ljudje. Ako vas kdo pokree po prstih radi vaših pregreškov, poboljšajte se, pa bode mir.

Nikar ne trobite v svet, da se s tako kritiko preganja in blati cerkev. S takim lažnjivim pisanjem in netaktnim postopanjem proti ljudstvu škodujete sveti cerkvi več kakor koristite. Srednji vek je minul, ne bode ga več nazaj!

Nadalje tarna člankar, da je malo krajnih šolskih nadzornikov iz duhovskega stanu. Res je to. V par okrajih so jih res deloma pomedli in odslovili. Pa temu ni kriv »liberalizem«. Pisatelj teh vrstic je že osivel ljudski učitelj, imel je že več duhovnih krajnih šolskih nadzornikov, pa niti eden ni prišel ves čas svojega službovanja v šolo! Še celo uram veronauka so se umikali in se še umikajo, posebno ob volitvah. O tem bi se dalo veliko pisati, pa bodimo tihi za sedaj. Govorili bomo takrat, ko bodo vsi »somišljeniki in nasprotniki šole sestavili natančen, kratek, a točen popis šolskih razmer in njih razvoja zadnjega desetletja vsak v svojem okraju«. Iz tega hočejo potem sestaviti splošen in zanesljiv pregled, kaj je dosegel liberalizem s svojo zakulisno gonjo. Hinavci! Vi dobro veste, da o napredku šole zadnjih deset let vam vaši somišljeniki ne morejo poslati poročil, saj o tem nič ne vedo, ker jih napredek šole briga toliko kakor lanski sneg. Vsak, kdor ima količkaj pojma o šoli, ta dobro vé, s kakšnimi težavami se mora boriti učiteljstvo. Kako nujno potrebuje vsestranske podpore, a žal, da prav tisti, ki bi šolstvu največ lahko pomagali, tisti mečejo učiteljstvu polena pod noge, ter mu izpodkopujejo ugled. Učiteljstvo pričakuje z lahko vestjo vaše statistike zadnjih deset let, ta statistika bo sama laž in obrekovanje, nevednost in baharija.

Konec se glasi: »Od poslancev pa, zlasti od prihodnje deželnozborske delegacije pa zahtevamo, da se bo najstrožje ustavila tej vladni politiki. Stvar je tako važna, da se tu ne bomo strašili tudi izrednih sredstev.« Verjamemo, da se vam cede sline po večini v deželni zboru, in smo tudi prepričani, da bi nam v tem slučaju pokazali svojo klerikalno pest, a verjemite nam, da se vas ne bojimo, tudi če bi sami Šusteršiči sedeli v deželni zbornici. Naš boj je pravičen, in pravica je še zmiraj zmaga prejšnjim ali slej. Verjamemo tudi, da se boste ob volitvah poslužili tudi najgrših sredstev, kakor to sploh znate, a pomnite, da tudi mi ne bomo držali rok križem, in ako bo storil vsak učitelj svojo dolžnost, vam bomo gotovo prekrižali račune. Tudi mi imamo nekaj zaslug in zaslombe med narodom, znabiti še več, kakor je vam znano in ljubo.

Mili stanovski sobratje in tovariši! Videli ste, kako nas črnijo, sovražijo in obrekujajo isti, kateri bi nas morali že po poklicu ljubiti in spoštovati. Oni nas imenujejo brezverce, samo, da bi na ta način laglje dosegli svoj

namen. Bodimo verni in Bogu vdani, prevladi teh grobokopov omike in prosvete se pa nikdar ne vdajmo! Torej na delo! Vsakdo stori svojo dolžnost, in prihodnost nam je zagotovljena. »Rafinirani kulturni boj« je boj zoper šolo in učiteljstvo. Ta boj bomo pa dobojevali z neumorno pridnostjo in delavnostjo v šoli in zunaj šole. Vsakdo skušaj pridobiti si ugled in spoštovanje pri ljudstvu z delom, lepim vedenjem in značajnim občevanjem. Ljudstvo naše je, hvala Bogu, razsodno in učiteljstvu zelo naklonjeno. Stopimo med ljudstvo ter mu ob vsaki priliki dokazljivo odpirajmo oči o vladohlepem in pogubnem klerikalizmu.

Učitelj iz konkordatske dobe.

XIII. skupščina „Zaveze“ na Bledu.

(Dalje.)

V zadnji številki smo končali poročilo o zborovanju delegacij. Danes dodajamo temu poročilu nekoliko pojasnila in sicer glede resol., ki sta jo stavila Hrvata Bačić in Dubrović v imenu »Narodne Prosvjete« in učiteljskega društva kotora vološkega. »Narodna Prosvjeta« ima svoj sedež v Pazinu. Kakor se nam poroča, je pri tem društvu malo učiteljev, pač pa več neučiteljev, posebno duhovnikov. Funkcijske posle v odboru opravljajo učitelji, a pripeti se, da čestokrat niti toliko učiteljev ni v društvu, da bi bilo mogoče popolniti odbor iz učiteljskih krogov; da še celo za glavne funkcijonarje so večkrat v zadregi. Skoraj nič bolje ni v učiteljskem društvu kotora vološkega. Pod takimi razmerami ni torej prav nič čudno, če je bila v društvu sprejeta znana resolucija in da sta jo morala gg. Bačić in Dubrović pri skupščini »Zaveze« spraviti na dnevni red. Ne verjamemo pa, da sta se ž njo strinjala, a zagovarjati sta jo morala, ker sta bila kot društvena predsednika v ta namen poslana na Bled. G. Dubrović je svoje mnenje pokazal pri banketu, ker je z navdušenimi besedami napil uredniku »Učiteljskega Tovariša«!

Da bi se taki sklepi, oziroma resolucije več ne predlagale, zato pozivljemo istrsko učiteljstvo, da v čim večjim številu pristopa k učiteljskim društvom v okraju. V društvu je moč in napredek! O učiteljskih težnjah moramo sklepati učitelji sami in kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!

Če bo istrsko učiteljstvo polnoštevilno pristopilo svojim okrajnim učiteljskim društvom, se prihodnje leto lahko razveljavi letošnji sklep delegacije, namreč, da se morajo v prihodnje vsi dopisi iz Istre (pazinskega in vološkega okraja) pošiljati našemu uredništvu le potom predsedništva dotičnih društev!

Temu nenaravnemu sklepu in pa proti omenjeni predlagani resoluciji se je pa odločno uprl g. M. Anžlovar kot predsednik in odposlanec učiteljskega društva koperskega okraja. Vsled tega za ta okraj zgornji sklep ne velja. Svoj predlog je g. Anžlovar tako-le utemeljeval:

Slavna delegacija! Velečastita gospoda!

Najprej blagovolite od odposlanca »Slovenskega učiteljskega društva za koperski okraj« sprejeti najprijaznejše bratske pozdrave, iskrene čestitke na dosedanjih uspehih dične »Zaveze« in srčna voščila k

čim izdatnejšemu nadaljnemu plodonosnemu delovanju in razvoju iste v blagor in procvit celokupnega slovenskega in istrsko-hrvatskega učiteljstva!

Nadalje bodi mi dovoljeno izpregovoriti par besedi o izvajanjih čč. gg. kolegov Bačiča in Dubrovića, z ozirom na stališče, koje sta blagovolila ista zavzeti in zastopati nasproti našemu tako vrlo delujočemu glasilu »Učiteljskemu Tovarišu«, ter proti isti »Zavezi« in njenemu vodstvu, ker ista tako previdno in vendar najodločneje zastopata načela in težnje svobodomiselnega in naprednega slov. učiteljstva in s tem najizdatnejše pospešujeta življenske koristi. Čast jima!

Pooblaščen sem v to od našega društva v obče in posebej pa še od njega odbora, kateri mi je v svoji seji, dne 14. maja, soglasno in obvezno naložil, da se tu v imenu društva zavzamem za svobodomiselne tendencije naprednega slov. učiteljstva in v obče odobrim in pritrdim pisavi »Učit. Tov.« v zastopanju učiteljskih interesov.

Zahtevi, naj »Učit. Tov.« ne piše več o medsebojnih odnošajih med istrskimi učitelji in svečenici, ako ne dobi dotičnega poročila potom predsedništva dotičnega učiteljskega društva, ter naj ne moti složnosti v skupnem delovanju istih za narodno blaginjo z osebnimi napadi in zabavljenjem na klerikalce in njih pristaše (podrepine svečenika, pravi Dubrović), upam, da slavna delegacija ne ugodí, ker predlog je nazadnjašk in preklerikalen (klerikalizem se vedno rad zavija v tajnosti). Z odobrenjem in uveljavljenjem take zahteve kratila in omejevala bi se ne le osebna svoboda, ampak zatirala in žalila bi se ob enem tudi stanovska zavednost in ponos ter uničevalo veselje dotičnikov za skupno javno delovanje v stanovske koristi potom tiska. Ali bi se to ne reklo že itak zapuščeno Istro obdajati s »kitajskim zidom nestrpnosti« proti ostalemu svetu in puščati, da vse zapade letargiji in otrpnelosti?! Bi-li bilo to za nas častno in koristno? Smo-li učitelji v to opravičeni? Nismo-li veliko bolj dolžni po možnosti odpirati na stežaj vsa vrata in okna, da pride k nam čim več luči, vede in omike ter skrbeti za to, da se zmedeni pojmi vedno bolj bistrijo?

Krivičnih in pretiranih osebnih napadov ne odobruje gotovo nikdo, torej tudi jaz ne. Ali opomniti moram, da se mora, v času nujne potrebe tudi rana na lastnem telesu izrezati, da še celo izžgati; in tako tudi »Učit. Tovarišu«, ki je naše izborni glasilo!, ni smeti po vsem zabraniti, da ne bi koga od nas, ki je morebiti ne po svoji krivdi, v zmoti ali celo na krivi poti, včasih ne poklical »k redu«. Zgodi naj se to, seveda, vselej kolikor možno blagohotno in rahločutno.

To smemo od »Učit. Tov.« tim lažje zahtevati in tim sigurnejše pričakovati, ker je isti tudi že od sedaj lojalno prinašal ugovore, oziroma opravičenja napadanih, kar mi gotovo tudi gosp. Dubrović lahko pritrdi.

Ako bi pa slavna delegacija, ukljub temu vendar le izvolila pritrditi Dubrovićevemu predlogu, naj stori to le za one, koje zastopata gg. Dubrović in Bačič!

Nadaljne trditve g. Dubrovića: da so v Istri vse razmere drugačne nego po ostalih slovenskih pokrajinah; da tu klerikalcev ni in, dosledno, tudi ne klerikalizma; da so istrski svečenici najpožrtvovalnejši in najuzornejši rodoljubje, brez katerih bi slov. istrski narod v najkrajšem času propal in čisto izginil; da so isti svečenici v Istri

najodkritosrčnejši in po vsem nesebični prijatelji šole in učiteljev, katerim bi brez njih istotako ne bilo obstanka, ugajalo bi mi jako, ako bi bile le resnične; ali žal, da temu ni tako, in zato si ne morem kaj, da bi tudi tega nekoliko ne pojasnil.

Strinjajoč se z g. Dobrovićem, da so gospodarske in kulturne razmere v nas res neugodnejše nego po drugih slovenskih pokrajinah, pritegniti pa, da v Istri ni ne klerikalcev ne klerikalizma, vendar ne morem. Od kod pa neveselo dejstvo, da jih danes gg. Bačič in Dubrović tu zagovarjata in opravičujeta? Česar ni, vendar ni treba braniti! Da, klerikalizem in njega propagatorji so tudi v Istri in ravno zato je v nas govorjenje o njih »Ahilejeva peta« in pravi »noli me tangere«. Bili so do pred nedavnim časom res bolj tihi, ker ni bilo nikogar, ki bi jim bil nasprotoval ter nadzoroval in motil njihovo »pro domo« delovanje in pa, ker se jim ni zdelo še potrebno in umestno očitno nastopiti, ampak hoteli so sè svojim zvitim potajevanjem in navidezno prijaznostjo bolje služiti svojim namenom in tako več doseči. Ali zdaj, videči, da se je jelo tudi posvetno razumništvo z učiteljstvom vred gibati in delati za osamosvojenje naroda izpod njihovega žulečega jarma, se že dobro oglašajo; s časom postanejo prepotentni in drzni in tako se sedanje toliko hvalisano soglasje med posvetnim razumništvom in duhovskimi gospodi, nedvomno in kmalu sprevrže na vsej črti v ljut boj proti liberalnim brezvercem za »vero in moralo« ali bolj prav: za absolutno nadvladje. Tedaj izprevidijo njihovo lokavost i oni, koji jih sedaj smatrajo vzorom rodoljubja in požrtvovalnosti.

Rodoljubje in požrtvovalnost! Kakor, da bi se moglo govoriti v obče o teh vzvišenih svojstvih pri svečenicih. Oni ljubijo izključno le sami sebe in svoje brate v hierarhiji in požrtvovalni so zopet le za-se in za svoje drage in še za te le toliko, kolikor jim velevalo lastna ugodnost, korist in ambicija. Saj imamo vendar premnogokrat priložnost, občudovati njihovo nesebično požrtvovalnost! Rad priznavam, da so častne izjeme v tem tudi med njimi, ali reči moram, da so zelo redke, prav kakor bele vrane in nikoli še nisem slišal, da bi oni koga obogatili, pač pa premnogokrat, koliko in koliko tisoč so ta in ta »gospod« zapustili! Odkod so ti tisoči prišli in kam potem večinoma izginejo, mi ni treba praviti. Je-li to res požrtvovalnost?! Kaj naj rečem zdaj še o namišljeno odkritosrčnem in po vsem nesebičnem prijateljstvu svečenikov do šole in učiteljev?

Kedor vè, kako duhovnike peče in grize, ker niso več izključni gospodarji v šoli, kedor vé, kako radi bi se do istega gospodarstva zopet dokopali in kedor vé, kako vladohlepni in gospodstva željni so oni v obče ter za kaj vse jim pri tem gre, temu mi ni treba še le praviti, da je hlinjeno prijateljstvo duhovnikov do svobodne šole in naprednega učiteljstva prazna bajka. Ako bi bili oni res tako vneti za šolo, omiko in napredek ter tako naklonjeni učiteljem, kakor včasih trdijo, bil bi naš slovenski rod, čegar pouk in omika bila sta od prvega začetka kristijanstva v Slovencih, pa do najnovejših časov njihova izključna domëna, že davno povzdignil se duševno in gmotno do primerne veljave, moči in samosvesti. Ali žal, temu ni tako, ampak nasprotno se opaža, da še le v najnovejšem času, odkar ga, vsaj deloma, vodi posvetno razumništvo in v šoli poučuje analogno

pod državnim svetnim nadzorstvom, naš mili narod bolje napreduje. Isto tako opaža se tudi v drugih deželah, kjer klerikalizem gospodari v šoli in daje smer javnemu življenju, da sta tam občni napredek in ljudska naobrazba na najnižji stopinji in učiteljstvo v najslabšem gmotnem stanju. Je-li torej prijateljstvo duhovnikov do šole in učiteljev res toliko vredno? Ne, ker je isto le navidezno in zato pravim: »Timeo Danaos, et dona ferentes.«

Konečno le še malo opazko! G. Dubrovič zahteva, naj se »Zaveza« ne peča nič s politiko. Vprašam: Zakaj vendar ne? Je-li politika kaj tako strašno hudega in nevarnega? Kaj pa je prav za prav politika? Po mojem mnenju ni ista nič drugega, nego modro razumevanje ter previdno in krepko zastopanje in branitev svojih načel in koristi proti vsakomur, ki nam nasprotuje in zamore škodovati. In tega bi ne smela »Zaveza«?! Jaz mislim: ne le, da sme, ampak ona celo mora to storiti, ker drugače je niti ni potreba in lahko mirno zaspi. Visoka politika, v navadnem pomenu te besede, seveda ni za »Zavezo« ali razumevanje svojih interesov naj pa legoji čim bolje more, in ker sem gotov, da tega ne opusti, zato njej in velečenjenemu vodstvu, protivno Bačićevemu in Dubrovičevemu predlogu za glasovanje nezaupnice »Zavezi« izražam priznanje, zadovoljstvo in iskreno željo, da pri vseh podjetjih čim bolje uspeva! Živel! (Živahno odobravanje in ploskanje.) (Dalje.)

Zmes.

XXIX.

Naš dični učiteljski parlament je letos zboroval na divnem Bledu in je pokazal, da drugi katoliški shod, Slomšekova zveza in duhovne vaje niso mogle napraviti v slovenskem učiteljstvu onega razkola, katerega so pričakovali naši nasprotniki. Zborovanje na Bledu je bila slovesna manifestacija našega zavednega naprednega učiteljstva. Oj, kako to skeli klerikalna ušesa.

Zdaj vsaj vemo, kako ljubeznivi prijatelji so naši klerikalci. »Zavezo« so tožili radi dolga »Popotnikovega«, ne da bi prej obvestili o tem vodstvo »Zaveze«. Zelo honetno, ka-li? Klerikalci so kupili Miličevo tiskarno in razbobnali, da ne vedó, kam se preseli dolg »Učit. Tovariša«, da-si ni bilo nobenega dolga. Le obrekujmo v javnosti, saj katekizem tega — ne — uči, nekaj pa vendarle obvisi.

Štefe s pravcato fiziognomijo pravcatega modernega cerkovnika se je tudi razkoračil v »Dihurju« str. 135, žlobudrajoč: »Širokoustne in bahate (da bi plent!) liberalne učitelje je pa najbolj ohladilo, ko so izvedeli, da ima »Popotnik« velik dolg in da ne bo mogel več izhajati. Izrekli so željo, da bi jim dolg kar opustilo »Katoliško tiskovno društvo« v Mariboru. Okus ni napačen! (Mi pa pravimo, da je to grda laž, in Štefe naj se hitro izpové pri dr. Lampetu ali pri patru Vencajzu ali pri nekdanjem dvoreznem nožu Koblarju, sicer ne more več veljati za pristnega katoličana.) Ali bi potem liberalni učitelji z veseljem mahali po »farovžkih«, ko bi se jim kaj izpregledalo! Liberalni učitelji lahko dolg v tiskarni plačajo z markami, ako ne hajo pošiljati lažnjiva poročila o duhovnikih v časnike.« Druga laž, da učitelji pišejo

lažnjiva poročila o duhovnikih. Kdo se ne smeje? Ako duhovniku očitaš hudodelstvo, prestop, umazanost, nenravnost itd. itd., je vse to — seve — le laž, zakaj ta gospoda je nezmotljiva. Pojte rakom žvižgat, vi talmi-svetniki! Dalje: »Zanimivo je tudi to-le: Nekdo je na blejskem shodu česnal, da »Slovenski Učitelj« dobiva od duhovnikov posebne podpore. Resnica pa je, da ima to glasilo (pravše trobilo) učiteljstva 1100 plačujočih naročnikov in ne potrebuje posebnih podpor od nikoder.« (Štefe je »stolz wie ein Spanier«). Tretja laž, čestitamo! Povdarjamo samo, ako bi klerikalni dr. Jankovič v Kozjem, ki zahteva že pred operacijo svoj masten honorar, začel izdajati klerikalni zdravniški list, bi imel nedvomno največ naročnikov po farovžih kakor »Slov. Učitelj«. Ali ni tako?? Zagotovim Vas, da nima med posvetnim učiteljstvom vaše trobilo niti 100 naročnikov. Žurnalista, ki v tako kratko skrupucani notici zabeleži kar tri gorostasne laži, pomilujemo od srca. Kaj takega zamore le krščansko srce!

Dragi Luka! Tudi Tebe se je spomnil »Dihur«, ker ga je sram — kakor volka strah, da ti je na Bledu zbrano učiteljstvo izreklo neomejeno zaupanje. V svoji prismojenosti pravi: »Luka Jelenec je zgibal s svojo kozjo brado« in »občeznana je pamet Luke Jelenca in z ozirom na to pamet so zavedni kmetje (analfabeti v farovških krempljih) Lukeu, ko se jim je usiljeval za kandidata, nadeli kaj drastične priimke.« Take bedastoče in podlosti zamore zapisati človeče, kateremu Bog namesto brade ne privoščí par svinjskih ščetin.

Iz teh »rožic« Dihurja lahko izpoznata tovariša Dubrovič in Bačić kranjske klerikalce in naj pazita, da ne doživita jednakega razočaranja nad merodajnimi »gospodi«, kakor so ga doživeli slovenski napredni učitelji tekom let po vseh slovenskih kronovinah.

Brumni »Slovenec« ni prinesel poročila o zborovanju »Zaveze« — man muss so etwas todt schweigen —, pač pa zlobne opazke, med drugimi tudi budalost, da je Dimnik zatajil »Učit. Tovariš« kot glasilo »Zaveze«. Ako »gospoda« ne zna čitati, naj gre še enkrat v šolo in potem bodo morda z velikim trdom našli v glavi »Učit. Tovariša« stavek: »Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.« Ali se razumemo?

Generalissimus klerikalnih učiteljev je paradiral tudi na katoliškem učiteljskem shodu, imajoč ob sebi mladega učitelja kot trabanta in slugo. Blagoslovov sta prinesla dovolj domov. Ali sta bili znani Stupici od Sv. Marka pri Ptuj v spremstvu, ne vemo. Sicer je bilo vse zborovanje bolj podobno kakšni brumni cerkveni bratovščini nego učiteljskemu shodu, ker je bil učiteljski shod brez učiteljev.

V Gorici snujejo novo Slomškovsko podružnico. Radovedni smo, koliko kalinov se vsede na limanico dr. Pepeta. Vederemo?

Nedavno je bil v Ljubljani in Mariboru velikanski ameriški cirkus Barnum & Bailey, ki ima tudi zbirko človeških abnormitet in menažerijo. Škoda, da si lastnik ni svojih zbirk popolnil. V Ljubljani bi lahko dobil ožlindranega goloba, katerega so hudomušni Kamničani poslali dr. Šusteršiču in javno prodali za 18 h. Jakliča ni bilo doma. V Mariboru bi lahko dobili J. Reicha od Sv. Bolfenka, ki ima že od rojstva predpisani cerkveniški obraz ter po farovžih žlice oblizuje. Ker je majhne po-

stave (liliputanec), zato bi rad postal velik katoliški mož. Največja čast ga je doletela za časa volitev, da so g. Žičkar blagovolili pod njegovo streho prenočevati. Čestitamo!

Rešetar I.

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

§ 10. Vdova in otroci v aktivni službi umrlega učitelja imajo pravico do konduktnega prispevka v znesku 250 gld.

§ 11. S 1. mal. srpanom začeni se razdele letne plače učiteljic na javnih ljudskih šolah v dve stopnji, in sicer v Gradcu z 850 in 950 gld., na šolah prvega krajevnega razreda s 700 in 800 gld., na šolah drugega krajevnega razreda s 600 in 700 gld., a na šolah tretjega krajevnega razreda s 500 in 600 gld. V višjo stopnjo pride učiteljica, katera postane stalna šele po pravomočnosti tega zakona, po 10. službenem letu, učiteljice pa, ki so bile že pred tem zakonom stalne, se takoj pomaknejo v višjo (drugo) plačilno stopnjo. Sicer pa veljajo določbe § 3. do vključbe § 9. tudi za žensko učiteljsko osebje.

§ 12. Omožitev nadučiteljice ali učiteljice ima navadno veljati za prostovoljni izstop iz službe. Izjemno zamore dež. šol. svet po zaslišanju okrajnega in krajnega šolskega sveta iz posebnih ozirov dovoliti omožitev učiteljice z učiteljem.

§ 13. Nagrada učiteljev veronauka, kakor jo dovoljuje § 6. zakona z dne 14. grudna 1888, se proračuni po tretji plačilni stopnji dotične šole; zato pa je smatrati vsak vzporedni razred odločilnim glede nagrade.

§ 14. V svojih prejemkih ne sme biti nobena učiteljska oseba prikrajšana. Ako bi tedaj imel kateri učitelj (učiteljica) že sedaj višje dohodke, nego mu jih prisoja novi zakon, dobiva primanjkljaj kot dopolnilno doklado, dokler ne stopi v višjo plačilno stopnjo.

V členu II. tega zakonskega načrta se pove, da stopi zakon v veljavo s 1. mal. srpanom 1899, deželnemu odboru pa se naroča, da se pri reviziji krajevnih plačilnih razredov, katera revizija se izvrši še letos, uvrsti 20% vseh šol v prvi, 40% v drugi in 40% v tretji plačilni razred. Istotako se poziva deželni odbor, da zviša s 1. mal. srpanom 1899 učiteljicam ženskih ročnih del nagrado za 15%, v katero svrho se da deželnemu odboru 3600 gld. na razpolago. Nadalje se naroča deželnemu odboru, da se posvetuje z naučno oblastjo glede pomnoženja okrajnih šolskih nadzornikov, ter se dovoli, da bo dobival tudi šolski vodja, kateri začasno nadomešča okrajnim nadzornikom imenovanega nadučitelja isto opravilno doklado.

2. Koroško.

Koroški deželni zbor je sklenil: Učiteljske plače se razdele v tri razrede in sicer: v plače I. vrste z 800 gld., II. vrste s 700 gld., III. vrste s 600 gld. Plače nadučiteljic in učiteljic se odmerijo z 80% učiteljskih plač. Podučitelji in podučiteljice bodo dobivale po 400 gld. V I. plačilni razred bo uvrščenih 20%, v II. plačilni razred 30% in v III. plačilni razred pa 50% učnih oseb. Ravnatelj 8razrednih ljudskih in meščanskih šol gre na

leto po 200 gld. opravilne doklade, ravnateljem samostojnih ljudskih šol bodo dobivali po 50 gld. opravilne doklade, pri večrazrednicah pa za vsak razred 30 gld. več, vendar ne sme znašati vsa opravilna doklada več kakor 150 gld. V pokojnino se všteta vsa plača, petletnice in opravilne doklade. V pokojnino se všteta tudi vsa službena leta po prebitem izpitu učne usposobljenosti in pa dve leti začasne službovanja pred usposobljenostnim izpitom.

Kdor gre v pokoj, dobi za prvih deset službenih let 40% svojih dohodkov in za vsako naslednjo leto pa 2%. Službeni čas, ki znaša več kakor šest mesecev, velja pri odmerjenju pokojnine za vse leto.

Za učno osebje samostojnih meščanskih šol in višjih treh razredov 8razrednih ljudskih in meščanskih šol se določita dva plačilna razreda in sicer: I. razred s 1000 gld. in II. razred z 900 gld. na leto. Žensko učno osebje dobiva 80% od plače, ki je odmerjena učiteljem. V I. plačilni razred bo uvrščenih 40%, v II. pa 60% učnih oseb.

3. Goriško.

Novi zakon v popolnili določil §§ 2., 5. in 6. zakona z dne 15. oktobra 1896 št. 30 dež. zak.

Čl. I. Določila §§ 2., 5. in 6. zakona z dne 15. oktobra 1896 št. 30 dež. zak. se bodo glasila v bodoče tako-le:

§ 2. Na občnih javnih ljudskih šolah so učitelji razvrščeni v tri razrede, to je: I. razreda s 1400 kron, II. razreda z 1200 kron, III. razreda s 1000 kron letne plače.

Letna plača učitelja meščanke šole se določa s 1600 kron.

§ 5. Učitelji in podučitelji, imajoči spričevalo učiteljske sposobnosti, ki so skozi pet let na kateri občni ljudski šoli v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel nepretrgoma in z dobrim vspehom učiteljevali, dobijo, ne gledé na to, ali so bili stalno nameščeni ali začasno imenovani, po končanem petem letu službovanja 10 odstotni povišek svoje letne plače in tako od petih do petih letih, dokler ne dosežejo poviška za šesto petletje (petletnino).

To določilo velja tudi za učitelje meščanskih šol.

§ 6. Kdor vodi katero občno javno ljudsko šolo, ima pravico do poslovnega priklada, ki se odmeri v letnem znesku 60 kron, če je šola enorazredna, 100 kron, če je šola dvorazredna, 150 kron, če je šola trirazredna in slednjič 200 kron, če je štiri ali več razredna.

Ravnatelj samostalne meščanske šole dobiva 300 kron in ravnatelj meščanske šole združene z občno javno ljudsko šolo dobiva 400 kron poslovine.

Čl. II. Službeni poviški, podeljeni pred dnem, ko stopi v veljavo ta zakon, ostanejo nespremenjeni, tisti pa, ki dozore pozneje, odmerijo se po pričujočih določilih.

(Dalje.)

Dopisi.

Kranjsko.

Z Gorenjskega. (Rafiniran kulturni boj!) Naš pobožni prijatelj »Slovenec«, ki se čuti poklicanega skrbeti za to, da se šola kot »hčerka matere cerkve« poslednj ne izneveri, razkoračil se je v sobotnej stevilki 15. m. m. po stari navadi nad učiteljstvom in nad vlado

zaradi postopanja pri imenovanju krajnih šolskih nadzornikov za ljudske šole. Boli ga dejstvo, da so se v nekaterih okrajnih šolskih svetih¹⁾ našli možje, kateri so prišli »preskrbnemu delovanju« za blagor šole nekaterih klerikalnih krajnih šolskih nadzornikov na sled in poskrbeli, da so tako vneti kr. š. n. ob novem letu 1901 dobili zaslužen modro polo. Da bi bili »gospodje« najsposobnejši možje za ta posel — »Slovenec« to slovesno zatrjuje — no, o tem bi znala šolska oblastva, katera gotovo s paznim očesom in objektivno-kritično zasledujejo delovanje teh mož za blagor šole, gotovo mnogo zanimivega povedati. Ker se pa take zadeve pokrivajo največkrat s plaščem »uradne tajnosti«, poskrbeli bodemo mi, da bode v kratkem širši svet o tem prekristnem, blagodejnem delovanju natančneje poučen in da bode znal njih delo po zaslugah i primerno ceniti. — Tudi mi bodemo dali pravim, v resnici za šolo vnetim možem poslancem — bodi si že deželni ali državnim — toliko z vsemi dokazili in pričami podprtega gradiva na razpolago, da bodo gospodje okoli »Slovenca« svoječasno strmeli.

Mi se boja ne strašimo, ampak ga sprejmemo z veselo zavestjo, da bode tudi širja masa — naš kmet izpoznal to delovanje izvestnih gospodov.

Zato tudi mi resno prosimo vse svoje so-mišljenke, da sestavi vsak natančen, kratek, a točen in resnici zadostujoč popis o delovanju klerikalnih krajnih šolskih nadzornikov.

Tudi mi bodemo potem na podlagi takih zanesljivih in gotovo tudi zanimivih poročil napravili nekak sumaričen pregled, iz katerega bode z vso objektivnostjo odsevala tista **specijalna usposobljenost teh gospodov za mesto krajnega šolskega nadzornika in to se stališča njihovega ugleda, njih izobraženosti in zlasti pedagoške izvežbenosti.** Tovariši, držite se!! Le pridno na delo! Gre se za ugled našega stanu, gre se za šolo. — Kar se pa tiče delovanja učitelja-orglavca, o tem pa »Slovenčeva« gospoda, v kratkem izpregovorimo tudi toliko, da hoste imeli več ko dovolj!

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Pedagogičsko društvo je zborovalo dne 2. maja t. l. v Sv. Križu pri Kostanjevici. Zbralo se nas je 19 društvenikov. Najprvo smo si ogledali res lično, novo šolsko poslopje. Točno ob 10. uri otvori predsednik, ravnatelj Lapajne zborovanje, srčno pozdravi zborovalce in izrazi svoje veselje in pohvalo na mnogobrojni udeležbi, ter da besedo tajniku I. Rupniku. Ta poroča o društvenem delovanju od zadnjega občnega zbora. Poročilo pa je bilo kratko, ker je moralo društvo skoraj prisiljeno z ozirom na novo ustanovljeno društvo: »Slovenska šolska Matica« svoje literarno delo omejiti. Odbor je izvršil sklep občnega zbora, ter dal napraviti spominke umrlima tovarišema Kaligarju in Osani. Spominka sta že postavljena in tudi plačana. V »Učiteljskem Tovarišu« se tiska »Učiteljski pravnik«. Gradivo za ta spis je že dovršeno, in kadar bode »Tovariš« vse priobčil, dobi društvo nekoliko od-tisov, kateri se razdele med društvenike. Iz blagajniko-

¹⁾ Žal, da le v dveh; drugod so krajni šolski nadzorniki po veliki večini načelni nasprotniki nove šole; n. pr. v litijem okraju je med 21 kr. š. nadzorniki 17 klerikalcev!

Uredn.

vega poročila povzamemo, da naše društvo tudi gmotno ni tako na slabem, zato se sklene: Društvo naj pristopi kot ustanovni ud k »Slovenski šolski Matici«. Se li ustanovna plača naenkrat ali v obrokih, o tem bode sklepal odbor.

Z ozirom na to, da se bode novoustanovljeno društvo: »Slovenska šolska Matica« pečalo z uko- in vzgojslovjem, nasvetuje predsednik, da bi prevzelo pedagoško društvo nekako posredovanje med domom in šolo, ter izdajalo svoj list »O domači vzgoji«. List bi pa stal mnogo denarja in Bog zna, bi li dobil podpornikov in naročnikov, zato predlaga, da bi se njegov list »Zadruga« nekako razširil in prinašal tudi članke o domači vzgoji, ter tiskal v več eksemplarih, kateri bi se pošiljali udom Pedagogičskega društva in morda tudi nekaterim starišem brezplačno. Predsednik prevzame to nalogo in jo hoče izvršiti, ako ga društvo za to primerno nagradi oziroma odškoduje. Predlog se sprejme. Dogovor glede odškodnine pa se prepušča odboru. Nadučitelj Lunder predlaga, da bi društvo posredovalo, da dobimo slovensko slovnico ali slovensko vadnico za ljudske šole, razdeljeno po oddelkih in skupinah. Zbor pripozna potrebo take slovnice, ker je Končnikova res pretežka za ljudske šole in sklene v tej zadevi obrniti se do »Slovenske šolske Matice« s prošnjo, da nam ta oskrbi in izda tako slovnico. Tajnik Rupnik nasvetuje, da bi se Pedagogičsko društvo obrnilo še jedenkrat do železniškega ravnateljstva ali morda naravnost do železniškega ministrstva s prošnjo, da se dovoli tudi učiteljem, tako kakor c. kr. uradnikom, polovična voznina na vseh železnicah. Predlog se odobri, in nadučitelj Rupnik obljubi sestaviti potrebno utemeljeno prošnjo.

Kot delegatje k XIII. skupščini »Zaveze« se prostovoljno oglase: gg. Ivan Lapajne, Florijan Rozman, Janez Sajé, Jakob Slapar in Jakob Cepuder. Nato predsednik zaključi zborovanje. —k.

Vabilo k zborovanju radovljiškega učiteljskega društva v dan 11. julija t. l. ob 9. uri dopoldne v Bohinjko Bistrico. Na dnevnem redu je hospitacija na dvo-razredni ljudski šoli v Boh. Bistrici. Če bi bilo isti dan slabo vreme, se zboruje dne 18. julija. Kdor bi želel voziti se v družbi iz Lesec dalje, naj se poprej oglasi pri odboru. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Štajersko.

Brežiško-sevniško učiteljsko društvo bo zborovalo v nedeljo, dne 7. mal. srpana v Sevnici. Zborovanje se prične ob pol 11. uri. Vspored: 1.) Zapisnik. 2.) Društvene zadeve. 3.) Volitev delegatov za glavno zborovanje »Lehrerbunda«. 4.) Razgovor o letošnjih konferenčnih vprašanjih. 5.) Želje in nasveti. 6.) Poročilo o glavnem zborovanju »Zaveze«. Cenjeni tovariši(ce), udeležite se zborovanja v prav obilnem številu! Odbor.

Kozjansko učiteljsko društvo zboruje dne 7. julija t. l. ob 2. uri popoldne v Kozjem s sledečim vspeedom: 1.) Zapisnik. 2.) Letošnja konferenčna vprašanja (gg. Gra-dišnik, Pulko, Lovrec). 3.) Poročilo o »Zavezinem zborovanju« (g. Potočnik). 4.) Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek dne 4. mal. srpana ob 1/11. uri v okoliški šoli s sledečim vspeedom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. »Pripravljane vaje«, — predavanje mlajšega tovariša, ki pa ne želi biti že tu imenovan. 4. Poročilo o XIII. glavni skupščini »Zaveze« (pri zadnjem zborovanju preloženo). Poročevalec tovariš Fras. 5. Slučajnosti. K prav mnogobrojni udeležbi vljudno vabi Fr. Šorn, t. č. predsednik.

Konjiško učiteljsko društvo ne bode zborovalo v Čadramu, kjer je šola zaradi škrlatice zaprta, ampak v Konjicah. Izvemši hospitacijo ostane čas i spored neizpremenjen.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“. Pedagogičski in znanstven list, ki se je preselil iz Maribora v Celje v tiskarno Drag. Hribarja, ima v št. 6. tole vsebino: Dr. Janko Bezjak: Slovniški pouk in čitanka v ljudski šoli. Dr. Jos. Tominšek: »Analitično-direktni« metodi v pozdrav in slovo. D. Martinov: Pravni pouk v narodni šoli. —x—: Iz šolske prakse. Zaščitnikom Levčevega pravopisa v preudarek. Iv. Šega: Pedagogičski utrinki. Razgled. Listek 190. — Pedagogičski paberki 191. — Kronika. — Pri tej priliki pokladamo na srce vsemu naprednemu učiteljstvu zadnjo listnico Popotnikovega upravnništva, ki se glasi: »Z današnjo številko zaključujemo prvo polovico leta. Veliko naročnikov se letos še ni kar nič spomnilo svoje dolžnosti, veliko jih je še na dolgu za eno ali več let. Prav lepo prosimo vse tiste, ki imajo kake obveznosti do našega lista, naj poravnajo svoj dolg čim prej, ako ne v enem, pa v večkratnih obrokih. »Popotnik« je gmotno na kraju propada in smrtno pesem mu pojo »naši ljubeznivi prijatelji«. Ali učiteljstvo res ni zmožno vzdržati eden sam pedagoški list? Tužna nam majka! Naročniki dolžujejo toliko, da bi s to vsoto lahko poravnali ves prevzeti dolg, pa bi preostalo še par stotakov. Z današnjo številko smo se preselili v **Dragotin Hribarjevo tiskarno v Celje** ter zapustili dosedanjo v Mariboru. Odkar ima »Zaveza upravo v rokah, je vršila nasproti tiskarni vestno svojo dolžnost, ali — svoje svobode si ne pusti kratiti. — Tovarišice in tovariši, z izpolnjevanjem svoje dolžnosti daste »Zavezi« najlepše zadoščenje, da je ravnala v Vašem smislu!«

Srbi o „Učiteljskem Tovarišu“. Belograjski »Učitelj« živo priporoča ta list, piše: »Učit. Tovariš« prinaša res lepe pedagoške stvari in živo zastopa interese učiteljskega stanu, tako da popolnoma odgovarja svojemu namenu. Naj mu bo delo koristno!« — Sodba, ki jo naj marsikateri izmed naših slovenskih »pedagogov« zapomni!

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Posojilnica in hranilnica v Moravčah 30 K.

Osebnosti. Profesor na ljubljanskem učiteljskem g. dr. Fran Ilešič je bil dne 24. junija od cesarja v avdijenci sprejet. — Učitelj in začasni šolski vodja v Ljubljani, g. J. Maier, je imenovan nadučiteljem, nadučitelj g. Fran Gabršček v Ljubljani je imenovan šolskim voditeljem. Premeščeni so na razpisana učiteljska mesta na novoustanovljeni III. mestni deški petrazrednici v Ljubljani gg. Ivan Levec, nadučitelj v Radečah pri Zidanem mostu; Fran Marolt, učitelj na Brdu pri Lukovici; Viktor Jaklič, učitelj v Št. Vidu nad Ljubljano in Karol Simon, nadučitelj v Vel. Laščah.

50 let učitelj! Pod tem zaglavjem piše »Edinost« o jubilarju Raktelju, o katerem smo v zadnji številki omenili, da praznuje letos svojo učiteljsko 50letnico, tole: »Učiteljski stan ni samo velevažen, ampak tudi težak stan, ki zahteva veliko požrtvovalnosti, ljubezni, vztrajnosti, samozatajevanja in največ — nebeške potrpežljivosti. Kdor je 50 let izvrševal ta poklic, on mora biti že cel mož. Kdo bi mogel predložiti plastično vso ogromno svoto dela in skrbi, ki je obseženo v 50. letih učiteljevanja?! Redki so, redki, ki bi jim bilo usojeno, da bi srečno zmogli vse to delo. In kjer je takov izvoljenec, treba, da v globokem spoštovanju snemaš klobuk pred njim. Saj je vzgojitelj več nego ene generacije. Takov redek mož je g. Fr. Raktelj, nadučitelj na II. mestni deški šoli v Ljub-

ljani, ki bo letos slavil petdesetletnico učiteljevanja svojega Prvo svojo službo je nastopil dne 15. okt. 1851 na Blokah.«

Patentovani lažniki. Katoliški »Slovenec« in krščanski »Slov. List« sta grdo napadla g. nadučitelja Janka Žirovnika, češ, da je na občnem zboru »kmetijske družbe« ruval zoper odborovo listo kandidatov. Mi smo pa bili priča, ko je uprav g. Žirovnik od odbora nasvetovane kandidate kar najtopleje priporočal in zagovarjal. Taki so torej naši »katoličani« in s takimi ljudmi se bratijo tovariši »Slomškarji«!

„Slovenec“ naš zadnji uvodni članek ni po volji. Verjamemo in tudi vemo zakaj. Da bi si pa nekoliko pomiril svoje razburjene živce, je iztaknil iz besed: »kar se še vlačijo po hodnikih ljubljanskega učiteljskega mrčinjaštva in konservativnosti« — verouk! Kajpada: »namen posvečene sredstva«, in naj si bodo ta sredstva še tako umazana in neresnična! Za Boga, kdo neki je zoper verouk. Naš boj velja le tistim, ki izrabljajo učiteljske v klerikalne namene. (»Pripraviški dom!«) To je tisto mrčinjaštvo in konservativnost.

1891. Meseca julija 1891. l. mine deset let, kar smo zapustili učit. abiturijenti iz l. 1891. ljubljansko učiteljske. Doba desetih let je sicer v vesoljstvu jako kratka, a v človeškem življenju je dokaj dolga. Ker smo se v l. 1891. nekako domenili, da napravimo po preteku 10 let prijeteljski sestanek, prosimo podpisani vse one tovariše iz l. 1891., da mu blagovolijo pismeno sporočiti, kje, kdaj in kako naj obhajamo desetletnico svojega javnega delovanja. Konečni uspeh sporoči se v tem cenj. listu. V kratkem pričakujemo povoljnih odgovorov kliče:

Na veselo svidenje!

Dol. Logatec, 23. junija 1901.

Iv. Šega.

Iz logaškega okraja. Naša letošnja okrajna konferencija se bo vršila v dan 8. julija t. l. ob 10. uri dopoldne v šoli na Rakeku. O reviziji učnih načrtov bodo poročali gg. nadučitelji Jeglič, Kabaj, Bénédek, Likar in pa učiteljica ženkih ročnih del gđn. Gostiša. Pred zborovanjem bo pa odkrilo »društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega« nagrobni spominek pokojnemu tovarišu g. nadučitelju Iv. Poženelu. Ker se ne bodo razpošiljala posebna vabila, se vabijo najljudneje tem potom vsi društveniki, znanci in prijatelji pokojnikov k obili udeležbi te slavnosti.

Popravek. V članek »Boj slovenskega učitelja« itd. so se v zadnjem listu vrinili sledeči tiskovni pogreški: V 4. vrsti od zgoraj čitaj: sicer dotični (ne: dotični sicer); v nemškega besedila 6. vrsti: Recurrenten (ne: Reccurenten); končno v slovenskem besedilu spodaj v 2. vrsti: petletnice (ne: petletnic).

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 662

Kranjsko.

An der einclassigen Volksschule in Naklas ist die erledigte Lehr- u. Schulleiterstelle mit den systemmässigen Bezügen nebst dem Genusse der Naturalwohnung definitiv, eventuell provisorisch zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis 15. Juli 1901 hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Krainburg, am 11. Juni 1901.

An der einclassigen Volksschule in Trboje ist die erledigte Lehr- u. Schulleiterstelle mit den systemmässigen Bezügen nebst dem Genusse der Naturalwohnung definitiv, eventuell provisorisch zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis 15. Juli l. J. hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Krainburg, am 11. Juni 1901.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančiček Črnogoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franco. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{8}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.